

Každý občan České republiky má právo na nestranný a nezávislý proces, což mu zaručuje Listina základních práv a svobod. Dosáhnout ochrany porušených nebo ohrožených práv v rámci konkrétního právního vztahu lze v řízení soudním. S ohledem na délku soudních řízení však lidé v dnešní době přestávají věřit ve spravedlnost. Rozsáhlé rozhodovací lhůty obecných soudů totiž mohou způsobit, že ochrana porušených či ohrožených práv je výrazně oslabena. Ne nadarmo se říká, že ochrana práv je účinná pouze tehdy, jestliže je poskytnuta okamžitě.

Zdlouhavé jednání před obecnými soudy s sebou přináší rovněž vysoké finanční náklady a straně, jež se nemůže domoci spravedlnosti v přiměřeném čase, způsobuje nejistotu, což pro ni může být i poměrně stresující.

Tyto veškeré negativní zkušenosti se soudním řízením vedou k hledání jeho alternativ, které se budou pohybovat mimo rámec soudní moci. K nejoblíbenější alternativě můžeme zcela jistě přiřadit řízení rozhodčí.

Rozhodčí řízení je dnes ve světě uznávanou a hojně využívanou formou řešení sporů, a to pro jeho rychlost, okamžitou vykonatelnost rozhodčího nálezu, menší formálnost a nižší finanční náklady. Velká řada sporů u mezinárodních rozhodčích soudů je vedena významnými obchodními společnostmi, a to dokonce i proti státům. V dřívější době bývalo rozhodčí řízení spíše využíváno pro obchodní spory, dnešní vývoj však směřuje k tomu, že se v něm řeší i spory občanskoprávní povahy.

Je sice pravdou, že v postsocialistických zemích není zatím rozhodčí řízení používáno ve velké míře. Česká republika však v této oblasti disponuje právní úpravou, jež by se dala srovnat s úpravami některých ostatních evropských zemí. Nový rozměr dostalo u nás rozhodčí řízení přijetím zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, který umožnil projednávání civilních majetkových sporů v rámci rozhodčího řízení mimo pravomoc obecných soudů, a to i tehdy, nebyl-li ve věci obsažen žádný mezinárodní prvek a ani tehdy, nesouvisela-li věc s realizací obchodního hospodářského styku.

Od účinnosti tohoto zákona začalo být tedy rozhodčí řízení jako alternativa k řízení soudnímu více využíváno. Kromě stálých rozhodčích soudů začaly postupně vznikat i tzv. soukromé rozhodčí instituce, jejichž cílem je především poskytovat stranám sporu kvalitní právní služby spočívající v rychlejší rozhodnutí jejich právního sporu, což stranám šetří především jejich čas.

Vzrůstající zájem o rozhodčí řízení jsem pocítila i já, a to při výkonu svého povolání, kdy pracuji jako advokátní koncipientka. Již mnohokrát se mne klienti dotazovali na výhody i nevýhody, které arbitráž přináší a co by pro ně případně znamenalo sjednání rozhodčí smlouvy. Abych tedy zájmy svých klientů hájila podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, jak to stanoví advokátní stavovské předpisy, rozhodla jsem se právní úpravě rozhodčího řízení v České republice věnovat v této rigorózní práci. Jejím závěrem bych tedy ráda našla jednoznačnou odpověď na otázku, zda mohu svým klientům rozhodčí řízení bez obav doporučovat.

Cílem této práce tedy bude (jak již napovídá samotný název) nastínit úpravu rozhodčího řízení na území České republiky, a to zejména podrobnějším výkladem k jednotlivým ustanovením zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

V prvé řadě bych chtěla pomocí metody popisné a srovnávací nastínit jednotlivé alternativy řešení sporů a porovnat je s řízením rozhodčím. Nadále nastíním teorie, jež se zabývají podstatou samotného rozhodčího řízení, vývoj rozhodčího řízení na území České republiky a jeho prameny. Převážnou část první kapitoly bych však chtěla věnovat druhům rozhodčího řízení, a to zejména rozhodčímu řízení institucionální povahy. V této práci se totiž zamyslím nad názory, které odmítají soukromé rozhodčí instituce a budu se snažit obhájit si svůj postoj k této problematice. Část první kapitoly budu věnovat také výhodám rozhodčího řízení, pro které je arbitráž stále více využívána. Následující kapitolu rigorózní práce budu věnovat otázkám arbitrability, kdy budu poukazovat i na určité vztahy, u nichž je arbitrabilita dosti sporná. Třetí kapitola bude obsahovat problematiku rozhodčí smlouvy, kdy nastíním názory českých teoretiků na její povahu a popíši její jednotlivé typy. V kapitole, v níž se hodlám zabývat osobou rozhodce, bych chtěla zejména vyřešit otázku práva rozhodce na odměnu a otázku odpovědnosti

rozhodce, neboť právní úprava týkající se této problematiky zcela absentuje v našem právním řádu. V páté kapitole nastíním průběh samotného rozhodčího řízení, v šesté pak působnost obecných soudů související s rozhodčím řízením. Také bych chtěla zmínit otázku doručování, neboť se v praxi často setkávám s případy, kdy obecný soud nenařídí exekuci dle rozhodčího nálezů, jež není formálně vykonatelný, a to právě proto, že nebyl řádně doručen. Poslední kapitolu pak věnuji uznání a výkonu zahraničních rozhodčích nálezů.

Shora jsem tedy nastínila některé z otázek, jimiž bych se chtěla v této práci zabývat. Rovněž se budu snažit poukázat na rozdílné názory předních českých teoretiků, jež právě v oblasti rozhodčího řízení publikují. U vybraných kapitol či podkapitol budu srovnávat českou právní úpravu rozhodčího řízení s úpravou slovenskou, a to z důvodu poměrně úzkých vazeb mezi Českou a Slovenskou republikou. Slovenská úprava se mnohdy může zdát modernější než ta česká, zejména z toho důvodu, že se ve více případech nechala inspirovat Vzorovým zákonem o mezinárodní obchodní arbitráži, jež byl přijat v roce 1985 komisí UNCITRAL.